

Kaleidoscoop

Willem de Mérode

bron

Willem de Mérode, *Kaleidoscoop*. Bosch & Keuning, Baarn 1938

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/mero001kale01_01/colofon.php

© 2016 dbnl

dbnl

De Dichter

Er leven velen in hem, maar zij sluimren.
Hij mag hen niet ontwekken, en hij wacht
Of geen zich wakker woelen zal, en zacht,
Een duif, tot 't leven kringlen zal en tuimlen.

Als hij hun schaduw in den grijzen nacht
Bewegen ziet, en waagt in de gezichten
Een licht te wekken en met hen te richten,
Bespeurt hij dat hun masker hem veracht.

Zij moeten zelf uit zwaren slaap zich breken,
Dan zullen zij door zijne lippen spreken
Met woorden ademwarm van liefde en nood.

Hij was zeer moedeloos en zeide bitter:
Bleek wordt hun slaap en 't leven maakt mij witter.
En toen ontwaakte een in hem en werd groot.

Luther

Hij was en bleef een drift gebonden boer,
Die zingen kon zoodat het klooster dreunde,
's Avonds sloeg hij verwoed op schonk en schoer,
En niet de duivel, maar *hij* brulde en kreunde.

Tusschen zijn lachlust en bezetenheid,
Dit felle en onverhoeds vagebondeeren,
Is jarenlang hij slingerend geleid,
Totdat hij zweeg voor 't aangezicht des Heeren.

Hij voelde door zijn afgebeulde bloed
Gods vrijmacht van genade zuivrend stroomen;
Hij, een nieuw schepsel, profeteerde en zong,
En heeft met de oude drift en nieuwe moed,
Den kamp met kerk en keizer opgenomen,
Omdat de Heer hem op de knieën dwong.

Calvijn

Hij met de doodskop en fanatisch boos
Van baard en oogen, kon geluk ontberen.
Waarom de Souvereiniteit des Heeren
Juist hem tot feilloos treffend wapen koos?

Hij wierp zich ziende in het grondeloos
Diep van Zijn eeuwige genaverbonden;
Verheffend bovenal en voor altoos
Gods Eer, Wiens heiligheid hem had verslonden.

Hij werd het hoofd der ijzren hierarchie.
Zijn grondwet van het koninkrijk der heemlen
Beheerschte onwrikbaar streng geloof en leven.

Tyran, bestreed hij elke tyrannie,
En dwong, wanneer vijanden rondom weemlen,
Den Heer ten strijd, en liet de wereld beven.

Zeventiende-eeuwsche Predikanten

Zij waren hard, en sloegen op het Boek,
Wanneer de superstitie der papisten
Hen driftig maakte; en wee den ongodisten
Onder den gepraedestineerden vloek.

Hanteerden zij het geesteszwaard zeer kloek,
Zij troostten en verkwikten meer, en wisten
De zoetheid van 't Verbond: 't eeuwig besliste
Besluit, na diepgaand biddend onderzoek.

Zij waren hard; zij hadden veel geleden.
Hun vaders hadden voor den Heer gestreden,
Waren gebrandmerkt en gevierendeeld.
Bloedende borsten hadden zij gedronken
Van moeders staande op de mijt te pronken;
God tuchtigde hen als Zijn teërste teelt.

Afgescheidenen

Niemand spreekt meer van koksianen;
Van fijnen en motregen weet men wèl.
De glans van een scheldwoord gaat gauw tanen,
Maar de haat is nog laaiend als de hel.

Men vormde een ring om ze neer te beuken.
Dat is een prettig en gevaarloos spel.
Men hoeft zijn kleeren niet eens te kreuken.
Weerlooze mensen sterven wondersnel.

Men stal hun brood en dwong hen te luieren,
Ze werden gevangen en uitgezet.
'Ga jullie maar naar den hemel kuieren,
Met zijn vele woningen, goed en net.'

God hoort den hoon, belacht des vijands spot,
Laat toe dat dood en duivel hen bedot,
Maar 't volk dat toevlucht zocht in het gebed
Heeft Hij als vorsten in het land gezet.

S. Teresa in Extaze

Het is een langzaam stijgen in het niet,
Een in het ondoorgroendelijke verzinken;
Het is gebonden in een zak verdrinken,
Aanspoelen tusschen hemels oeverriet.

Het is een zelfhandhaving en een rusten
Van het lichaam dat zwoegt om te vergaan.
De ziel komt aan de deur der lippen staan
En voelt de vuurkool reinigend van lusten.

Het is een werkelijk en vreeslijk sterven,
Plotseling aan God en wereld onzwerfen,
Een vernietiging in een duister vuur;

Een herschapen wezen in groot erbarmen,
Levengevend omklemmen van sterke armen,
Zalig zijn zonder tijd en zonder duur.

Rabbijnen

Zij staan te zingen, en wiegen de Wet
Als een kind in hun armen, en de woestijn
Strekt zich rondom en 't doodsch verlaten zijn
Van de heilige Sinaï; ontzet
Hen niet het opgeslorpt zijn door de wolk
Die de Eeuwige over hen laat nederdalen?
Er komen stemmen uit en bliksemstralen
En het Gebod drukt op het gansche volk.

Dan heerscht er stilte, en de bonte koorden,
De witte doeken en de zilvren boorden
Blinken, de Rol is enkel lieflijkheid.
En lieflijk klinken op de zilvren hoornen,
God zal niet eeuwig op Zijn erfvolk toornen,
Zij zullen rusten in Zijn heerlijkheid.

Egypte

I

Ik stel mij voor, dat ik een jodenjongen
Was in Egypte, en de goden zag,
En koningen met den verboden lach,
En danseressen die verwoerend zongen
En wiegelden bij 't hooge dunne koeren
Der fluit: een lang getrokken zilverdraad;
't Haardunne licht van vroegen dageraad,
De stille glans van grijze parelmoeren.

Zou ik dan niet mijn broeders en het vee
Verlaten hebben en de gore tenten
Om bij de tempels en 't paleis te venten,
Met in mijn oogen, smeulend en gedwee,
Het zondige ondragelijk verlangen
Een heidenzoen te voelen op mijn wangen?

Egypte II

Maar dan zou 'k spuwen op de hand, die zacht
Mij tot de zoele boezem wilde trekken,
Van wie me in minzaam weeldrige gesprekken
En in 't gevloek der broeders had gebracht.
En dàn de straf: de schrikdroom in den nacht!
Het onbarmhartig tot den arbeid wekken!
Het steenen sjuwen, en de kwade bekken
Der drijvers hooren schreeuwen, wat gedacht
Werd noch gewild; het hopelooze schreien
Tot God, die doof voor 't alledaagsch gekerm
Zijn zon laat met mijn tranen spelemeien
En achter het hoogopgetrokken scherm
Van eigen schuld mij zoolang laat verdrukken
Tot ik Zijn Naam prijs, en Hij 't weg komt rukken.

Simon Stylitus

I

Hij trok zoo strak den gordel om zijn lendnen,
Dat deze langzaam 't voddig kleed doorsneed,
De huid aanvrat en als een vuur zoo wreed
Brandde in het zieke vleesch, en ongekende
Verzoekingen en wellust in hem wrocht.
Toen ondernam hij in zijn wereldvrees
Een vlucht naar boven, en hij klom, en rees
Geweldig heilig boven wie hem zocht.

De zeer hoogmoerige op zijn pilaar
Vertoonde 't madenwriemelende lijf
En riep hoonlachend tot de vrouwenschaar:
Mijn ziel leeft zalig in dit doodsverblijf.
En dansende begon hij hen te zegenen
En liet de maden op hen nederreegnen.

Simon Stylitus

II

Zeer moe gesprongen, vroeg hij, zacht en mild:
Wie brengt mijn lieve kinderkens naar boven?
Ze werden met den voet bijeengeschoven
En met een stok, vol walging, opgetild.
En dankend nam hij 't klompje, en men zag
Hoe teeder hij hen in zijn hand liet spelen
En toesprak en behoedzaam deze velen
Weer in de wond schoof; en hij had gezag.

En buigend met zijn hoofd tot aan zijn voeten,
Een hemelsche verrukkingsgymnastiek,
Donderde hij: ik sterf niet eer ik riek
Dat God en engelen het merken moeten.
En wist zeer zeker dat de duivel wel,
Maar God niet keek naar dit slecht kermisspel.

Hadewych

Wie kan dit hongeren verdragen
En blijven blijde en welgemoed?
O Minne, uw goddelijke vlagen
Zijn zaliger hoe meer gij woedt.
Gaarne betaal ik alle dagen
Met smart en smaad uw kostlijk zoet.

Zij mogen 't schelden 'Huis der vreugden'
Die nooit ontdaan zijn door uw lof.
Slechts langs den steilen trap der deugden
Bereikt men moedeloos uw hof.
Gij toont u niet aan de verheugden,
Want zij zijn niets dan zielloos stof.

Slechts zij die uwen kruisweg traden,
De needrigen van edel bloed,
De ballingen bij uw genade,
Versiert gij met uw rozenhoed.
Hun lichaam lijdt uw ongenade,
Maar gij zet hart en geest in gloed.

Laat me in uw diepste duister vallen;
Sla mij de waanzin om als kleed,

Minne, verzwak mij 't meest van allen,
Verheerlijk me in mijn bloedig zweet.
Zwel in mijn doodsche intervallen
Aan tot de vreugd die hemel heet.

De Geboorteheilige

Eerst toen hij dood was, en men hem vergat,
Begon het wonder; kindren hoorden fluistren
Boven zijn graf als het begon te duistren.
En 's morgens was het gras zoo groen en glad
En bloemdoorspikkeld of een lentedauw
Met zon gemengeld de aarde kwam bevruchten.
En in geloovig domlende gehuchten
Verscheen hij aan de minnenden; en nauw
Zagen de mannen hem, of met een schok
Voltrok de paring zich; en zij ontvingen,
De vrouwen, en zij speurden huiveringen
Of hemels zaligheid hun ziel doortrok.
En als zij baarden voelden zij geen pijn.
En kindren kwamen in hun arm gegleden
Zoo blond en tener en zoo blank van leden
Als vleeschgeworden voorjaarszonneshijn.
En het gerucht van hem werd luid en groot
En daaglijks kwamen menigten te zamen
En prezen hem met uitgelezen namen
En vroegen bijstand, maar hij zweeg hen dood.
En toen men hem een altaar had gesticht,
En boven 't graf een kerk was opgetrokken,
Verstoof zijn stof bij 't luiden van de klokken
En werd geen wonder meer door hem verricht.

Henri Quatre

Hij was de eerste jolige christen.
Hij ging met zijn hof psalmzingend ter jacht,
Had maling aan protestant en papisten,
En was te arm voor een vorstelijke dracht.

Hij droeg: een verkleurd buis en batisten
Jabots, en laarzen met versleten schacht.
Omdat zij zich allen in hem vergisten,
Gaf hij alles toe en behield de macht.

Hij moest de moordenaars van zijn moeder
Dienen, en heeft haar dochter gehuwd.
Hij was zijn eigen spion en behoeder.

Later, vermeteler, grauwer, en wijs,
Driftiger nu zijn drift was geluwd,
Won hij het hart van 't onwillig Parijs.

Jeroen Bosch

Hij werd bezocht door duivelen en spoken.
Afschuwlijker dan in de diepzee leeft
Is het gebroed dat om hem zwemt en zweeft.
Hij weet niet meer, dat hij met witte knoken
Zich vastklemt, maar ziet de eigen adem rooken
Van angst; het zweetend lichaam rilt en brandt.
Beëlzebul streelt met fluweelen hand
En heeft hem met een grauw den nek gebroken.

Hij voelt de wellust wellen in zijn leden.
Met de oogen toe ziet hij het zoetste naakt.
Stamelt hij lustwoorden of zijn 't gebeden?
Is hij tot een zacht lijf of 't kruis genaakt?
'Leid mij niet in bekoring' ..... afgestreden
Schildert hij, in den zuivren dag ontwaakt.

Rococo

Haar witgeschoeide voetjes zijn zoo klein,
Dat ze in een flinke mannenhand verdwijnen.
Ze glimlacht zoetjes, maar het is niet rein.
Ze wil graag kinderlijk onschuldig schijnen.
En daarom overschaduwet haar een fijn
Gevlochten tuinhoed; zilverblond verdwijnen
Heur haren tusschen gaas en groen satijn.
En argloos tener heft met strakke lijnen
De hals zich uit de flets vergeelde kant.
En bijna jeugdig zijn de donscontouren
Der wangen, maar zij kunnen niet vervoeren,
Omdat dit blozen slechts verraadt
Dat ze overrijp is, en niet meer verzaadt
Den jongeling, die lief speelt met haar hand.

Romantiek

De wijn op tafel en het glas er naast.
De gele rozen in het blauw verglaasd
Bloemvaasje laten stil hun blaadjes zwieren
Over de ganzenpen en de papieren.

De jonge dichter met bruin golvend haar
Staart droomrig door het open venster waar
Geleide linden in de zon vergelen
En kinderen met de kastanjes spelen.

Hij denkt iets liefelijkweemoedigs, zucht:
'O lenteverzen, overrijpe vrucht,
Geschonken door de muzen en de goden,
Geboortegift en feestmaal met de dooden.

O witte morgen, blauwende avondstond,
Middags en nachts verwonderlijk verbond,
Die in mijn bloed beurtlings uw macht ontketent,
Gij maakt mij machteloos en zelfvergetend.

Ik leg met wellust liefde en eerezucht af.
'k Haak naar de vrêe van een welvoeglijk graf.
Beweent mij, vrienden, gaarne bleef ik leven,
Was hier maar iets dat mij geluk kon geven.'

Hij drinkt een glas; licht wordt zijn harteklop.
Hij heft zijn oog naar 't vogelkooitje op
En hoort hoe schel opeens het vinkje kwettert
En heel zijn leven uitlacht en verkettert.

Oude dans

Kalm verdeinen de motieven
Van den statig stillen dans.
Gracicus gaan de gelieven
Door den klaren avondglans.

Na 't adieu zweeft ieders ijver
Naar een nieuw ontmoeten heen.
Even, tusschen maan en vijver,
Staan hun schaduwen alleen.

Even... en hun open zwijgen,
Aan hun glimlach nauw verwant,
Vloeit tezamen; vluchtig hijgen
Warme lippen langs een hand.
En als zij den dans ontstijgen,
Staat hun wezen laai in brand.

Volwassen worden

Er komt een dag, waarin hij alles voelt
Veranderen, zijn jeugd is weggeweken.
Hij reist alleen door onbekende streken
En weet niet wat het vreemde volk bedoelt,
En leert veel zwijgen, en hij wikt zijn woord
En laat langdurig zijn doordringende oogen
Beproeven wat ze op een gelaat vermogen
En wil gewinnen, en wordt zelf bekoord.

Dan komt een nacht... hoe zwaar is deze nacht.
God heeft hem op een klankkast uitgespannen
En hem doordreunt het bloedgezang der mannen,
En veel wordt klaar, en veel wordt omgebracht.
En een herkennen komt; gewend geruisch
Doet hem ontwaken; hij is weder thuis.

Ook dit moet zijn

Ook dit moet zijn: het eerste schuw bewegen
Der zielen en het rimpelen van 't bloed,
Totdat er eindelijk een zachte gloed
In wangen en in oogen komt gestegen.

Glimlach en lach komen elkander tegen.
Verschrokken heeft een hand een hand ontmoet.
Wat God vereenigt heeft is schoon en goed,
Maar 't eerste zalig zijn maakt zeer verlegen.

En dit moet zijn: het feestelijk gedenken,
Dat niet te knechten is en niet te krenken,
En vrij dwaalt door de tuinen van den droom:
't Is lente en van het stroo bevrijde rozen
Weten nog niet van blank zijn en van blozen,
Maar voelen zon en zijn vol zoet aroom.

De Zaligen

De gele rozen lichten langs 't terras.
In diepe stoelen liggen zij te rusten,
De zaligen, die elkaar gelukkig kusten,
De toekomstlozen; heel hun leven was

Een dringen naar de voorgeweten uren,
Waar alles eensklaps in vergeten is;
't Verwaait nadat het stukgereten is
Hun oud bestaan; en nooit kan iets meer duren

Naast dit verzonken zijn, dit niet meer wezen,
Deze vervaarlijk stille eeuwigheid,
Dit weggevaagd zijn en terust geleid,
Waaruit zij langzaam stil en moe verrezen.

De regen, een grijs kraalgordijn, een poos
Zacht tikkend, laat door zijn lauwe kieren
Hen 't paradijs nog zien met zijn revieren,
Achter de vlammen van de gele roos.

Vergevende liefde

Gedankt moet zijn voor veel vergeven,
Want dikwijls overtreden wij,
En doen of wij nog los en blij
Beschikken over eigen leven.

Wij voelen tijdens 't zondigen niet
Wat wij verscheuren en ontstelen:
Vreugd die we elkander toebedeelen,
Het hoogst geluk, wordt diepst verdriet.

Wat aan een vreemde werd beloofd,
Wat ons misschien werd opgedrongen,
Heeft de twee-eenigheid verwrongen,
Van alles twee ineens beroofd.

Dan volgen dagen vaal van smaad,
Berouw en kommer onverwonen,
Tot eindelijk het onbezonnen
Spel over ons als oordeel gaat.

En als zich reeds aan ons voltrekt
Het vonnis van het doodend scheiden,
Wil de verlaatne voor ons lijden
En wordt ons leven opgewekt.

Zuiver door water en door vuur,
Mogen wij weer den hemel vinden,
Want aan het hart van de Beminde
Vrede genieten zonder duur.

De Onderworpenen

Men had het mij zoo vaak voorspeld:
Ik zou niet bukken voor geweld,
Maar roekeloos en onbezonnen
Door liefde zwak zijn en verwonnen.

Ik ging mijn gang, ik deed mijn werk,
Ik sloeg mijn slag, en ik werd sterk.
Door Uw gelaat, o hemelsch teeken,
Ben ik veroordeeld en bezweken.

Ik hoorde uwe stem, ik zag uw lach.
Verduisterd werd de lichte dag.
'k Stamelde: Heerlijke, bevrijd mij!
Breek mijn hoovaardigheid, verblijd mij!

Uw hand beroerde mij; ik schrok
Van de eerste nieuwe levensschok,
Die al mijn zenuwen doorilde,
Stroom werd en me aan U binden wilde.

Sinds werd ik sterk door Uwe kracht,
Mijn onderworpenheid werd macht.
Want Gij geeft wat ik heb gebeden:
Het goed geluk, de ware vrede.

Nu ben ik weerloos, want naar recht
Heb ik U lief en ben uw knecht.
'k Leef van uw gave en vergeven,
Ik grijp uw hand, dat is het leven.

De Erflater

'k Bèn niet zoo machtloos als gij meent.
Wat ik eens bezat blijft 't mijne.
Alle boeken in de schrijnen
Weten wel, dat gij hen leent.

Heeft mijn pen, die gij gebruikt,
Niet dwaas langs 't papier gehuppeld,
Dubbel schrift gemaakt, gedruppeld,
En zich in een haar verstuikt?

Wat ge op tafel zet, rinkinkt!
Hoe uw lippen 't glas bevleken!
En damast en zilver plekken
Dof, terwijl het naast u blinkt.

Kreunt de stoel niet als ge u zet?
Buigt de vloer niet bij uw loopen?
Branden niet de kussensloopen?
't Laken ligt als slang in bed.

En mijn geld, de vlotte brug
Waar ge u langs spoedt tot de menschen,
Reikt niet halverwege uw wenschen,
Drijft los, en keert niet terug.

Alles wat zich éénmaal gaf,
Kan geen tweede heer verdragen.
Willig, als *hij* wordt geslagen,
Ligt het in Gods hand als staf.

Tot, gebroken en verkracht,
Het zijn eerste heer ontmoete.
Erfgenaam, betoom uw voeten,
De aarde, ùw eerste meester, wacht.

De Vermoeide tot zijn Bibliotheek

Havens van schoonheid, woonplaatsen der wijzen,
Eenzame baaien, steden dichtbevolkt,
Zonnewoestijnen, poolland zwaar omwolkt,
Hoogvlakte en diepzee, doel van jeugd en grijzen,

Heelal door menschenhand moeizaam gemaakt,
Chaos, geordend en tezaam gebonden,
Naar wetten, overtreden en geschonden,
Geheel en deel der schepping nooit gestaakt,

Uw meester is vermoeid van al het trekken
Door uw planmatige wildernis, o lust
In Gods natuur zich heerlijk uit te rekken,
Dieren zien stoeien, vogels trekkebekken;
Bemide handen gaan de tafel dekken
En vreugd bereiden, vreemd aan uwe rust.

De Honderdjarige

Haar tijd is dood; en zij werd dor en vaal,
Een grove rariteit, ten halve heilig
En heelemaal een lastpost, nergens veilig
En overal; een oppas in de zaal
Van 't besjeshuis; en in de drukke straat
Tusschen twee krukken en twee begeleidsters,
Jongensgevolg, meisjes als wegbereidsters,
Stremt zij 't verkeer door haar oerouden staat.

Zij praat nog van haar zijden crinoline,
Volants, mitaines, en haar tullen muts.
'Toen gaf de mode ons meisjes iets beschuts,
En mocht een heer ons met respect bedienen.
Kom nu eens.....' een vermolmde totempaal,
Zoo bergt men haar eerbiedig in de zaal.

De Ziekenzuster

Zij heeft de nachtwaak bij het bed
Der vreemdelinge, die gaat sterven.
En zij aanvaardt de plicht tot erven
Van angst en pijn en dood; 't gebed,
Dat zij eerst prevelt, en dan plechtig
Als miserere en credo zingt,
Wordt zoo grootmachtig, dat 't aemechtig
Hoofd rustig op het kussen zinkt.

Zij ziet het leven uit de handen
Wegtrekken en 't verheft zich stom
In 't hol gelaat, en staat te branden
Als een nachtflichtje in een kom.
Nog eens bewegen zich de handen
En draait 't nu doode hoofd zich om.

De Gastvrouw

Zij is zeer rijzig in haar lange
Avondjapon van witte zijde.
In haar aschmatte haren vangen
Drie edelsteenenrozen wijde
Lichtgolven op als flakkerschijn,
En kaatsen dan glansparelmoeren
Licht langs de grijze parelsnoeren
Die rond haar hals en armen zijn.

Een manteltje bedekt haar boven-
armen en borst, een elleboog
Komt blozend uit een mouw geschoven.
Een voet schuift uit 't breed geplisseerde
Sleepend gewaad, terwijl haar oog
Zich vrij tot den bezoeker keerde.

De Zangeres

De kleine gitten speld in haar coiffure,
Die zeer eenvoudig is en zeer correct,
Maakt dat haar witte hoofd sensatie wekt,
Veel meer dan kostbaar vonkende parures.

Haar spinragdunne shawl van zwarte kant
Schaduwde chineesche bloemen langs de muren
Als ze in de pauze wandelt om het gluren
t' Ontgaan der heeren naar haar rechterhand.

Een simple ring, een gladde gouden band
Maakt haar onschendbaar en moederlijk machtig:
Ze is een vorstin verpoozend in haar tuin.

Hoor, de muziek begint gedempt maar krachtig.
't Publiek vervaagt tot schaduw stil en bruin,
Maar zij is 't venster waar de zon in brandt.

De Rooker

Een kleine schemerlamp is aangestoken,
Een boek ligt open, en een cigaret
Is als een smalle witte knop ontloken.
De dunne rook, half grijs, half violet,
Is, rijk gekruld als op chineesche prenten
't Bevende bleeke van lang gestengeld riet,
En handen, die men meer vermoedt dan ziet,
Zijn lichte waterplassen in de lente.

Er heerscht een prikkeling van koele morgens
In deze avondschemer, en een lust,
Een onbekommerd zijn, of na veel zorgens
Een zoete mond 't verdriet had weggekust,
Een onvermoede goedheid, iets geborgens,
Een manlijk moezijn in een wijde rust.

De Dikzak

Hij is van boerelijken bloede.
Zijn vorm, zijn inhoud en gewicht
Verscheen reeds menigmaal in 't licht,
Want reeds voor eeuwen ging zijn vroede
Geslacht dezelfde landstreek rond
En schatte peerden en perceelen,
Het zwoegend grauw, 't graan op de deelen,
Luidruchtig van gemoed en mond.

Hij stompt de vrouwen in de maag
En strijkt de meisjes langs de wangen.
Geen neemt het kwalijk, hij is gul.
Maar lachend vlucht men als hij traag
En hulploos iemand tracht te vangen,
De kudde omdwalend als een bul.

De Boerendochter

Zie, hoe zij met haar rokken zwaait,
De breede handen staan naar grijpen.
Reeds voor zij duidelijk gaat rijpen,
Weet zij waarom de wereld draait.

En daarom is zij zoo onhandig
Met haar gebaren; en haar woord,
Ofschoon haar frissche mond bekoort,
Maakt knapen roekeloos losbandig.

Maar voor haar blik wordt ieder stil.
Plotseling is ze, uit steen gehouwen,
Een veldgodin met groot gezag.

Ze weet best wien ze hebben wil,
Maar neemt, als alle boerenvrouwen,
Den jongen dien ze hebben mag.

Huisbezoek

Wanneer de pastor in zijn preek
Zegt: broeders, wij zijn allen zondig!
Erkent men dit terstond volmondig
En wordt van binnen even week.
Maar wee hem, als hij ergens komt
En op 't geringst gebrek durft doelen.
Dat kwetst 't intiemste boersch gevoelen.
'Domenie,' zegt hij: 'k sta verstomd!
Moet ik door jou in opspraak raken?
Om zoo'n onnoozle vodderij!
Kijk liever eens op meesters lei.
Die heeft nog heel wat schoon te maken.'
Meteen begint de vrouw te kijven,
(Maar schenkt wel koffie en geeft koek)
'Staat er van jou niets in Gods boek?
Ik kan bij jou niet kerken blijven.'
Hij steekt de hand diep in zijn broek
En rammelt even met de schijven.

De Duitse Herder

Hij loopt door 't huis en opent alle deuren,
Bekommert zich niet veel om mijn gezag,
Komt heel nieuwsgierig de bezoekers keuren,
En wee, wie hij niet zien of luchten mag.

Hij wil vroeg spelen, maar de ontstelde gast,
Weet niet hoe snel hij onder 't dek zal kruipen.
Gekrenkt en zeer onaangenaam verrast,
Gaat hij diep zuchtend naar zijn kleedje sluipen.

Hij staat met zijn vier pooten bij elkaar
Op 't hooge hek te luistren en te loeren,
En blaft staartzwaiend en met opstaand haar
Als men zijn heiligen bodem durft beroeren,
En weet, 't dorp luistert eerbiedsvol en vreest.
Hij is heel zacht, maar speelt heel graag den beest.

Afgezette Koning

Ik heb mijn rijk nog nooit zoo goed gekend
Dan nu 'k als burger door het land kan reizen
En niet hoef kiezen wat de heeren prijzen,
Ieder bezoeken mag, daar geen mij zendt.

Ik zie de schande en ik voel de ellend.....
Wie ben ik, dat ik mee zou durven spijzen
Met deze milden, die niet naar mij wijzen
Maar glimlachen half naar mij toegewend?

‘Die stakkerd is zijn mooie baantje kwijt,’
Hoorde ik een kerel zeggen tot zijn meid,
‘Laten wij met hem drinken en hem troosten.’

Hij drukte, toen ik even aarzlen dorst,
Me als broer aan zijn getatoueerde borst,
O God, wie ben ik bij die goddeloosten?

De Valsche Getuige

Zijn woord getuigt van anderer bekeering.
Hij rookt geen sigaret, maar drinkt wel wijn.
Zijn onsoliede ziel is een legeering
Van waarheid, weelde, strenge ascese en schijn.

Hij vindt in ieder godsdienst iets ter leering
Maar wil 't liefst in de conventikels zijn.
De kerk eischt hart en hoofd, geloofsvermeerding,
't Gezelschap onmacht en een dierbre pijn.

Hij spreekt met wellust over *buurmans* leven.
(Hoe menigmaal heeft hij niet zitten beven
Om dit stuk vuil, die doode misgeboort.
Maar God wou zich genadig nederbukken
En 't rookend brandhout aan het vuur ontrukken)
En praat 't volk doof, maar God heeft niets gehoord.

De Godsman

Niet, dat hij hen genas, maar leerde dulden
Het euvel waarmee God hun vleesch bezocht,
Dat zijn gebed hun opstand overmocht.
En 's Heeren vrêe hun bange ziel vervulde;

Dat zij na slapeloozen nacht, den dag
Doorstroomd van zaligheid en zachtheid dragen,
Dat de bezoekers slechts zichzelf beklagen
En van hen zeggen: zij zijn Gods geslacht,

De boeven en de schobbers en de kranken,
Het uitschot van de stad dat vloekt en kermt,
Over wie Christus zich alleen ontfermt,
De hongerige slapers op de banken,
De stervenden in vodden en in stanken,
De heilge drom die onze deugd omzwermt.

De nieuwe Ster

Met ongeduld en blind verlangen
Heeft men haar late komst verwacht.
Een nieuwe ster beheerscht den nacht
En blijft boven ons halfrond hangen.

En regelmatig elken dag
Verschijnt zij en de telescopen
Staan voor het jonge wonder open;
En reeds heeft een profeet gezag,

Die oorzaak en gevolgen meldde,
Het vreemde spectrum heeft ontleed,
En uit voorzeggingen vertelde:
't Nieuw wereldplan is aanbesteed.
En allen moeten het ontgelden
Die 't loochenen, want hij is wreed.

Olympisch

Komt hij nabij uit 't heidensch verleden,
Volkslieveling en keizerskampioen,
Getooid en geteekend met het blazoen
Der jonge lachende doodsgereeden?

Deze fiere Fries met het goudgeel haar,
Felle sperwerkop met smalle wangen,
Armen als buigzame stalen stangen
Heeft dood tot speer en sterven tot gebaar.

Het zijn weer tijden van spelen en nood.
Men bidt niet maar dreigt God om 't dagelijksch brood.
De aarde beeft en de hemelen dreunen.

Om een gaaf lichaam brult het stadion.
Christus weent en de engelen kreunen,
Omdat het vleesch den geest hier overwon.

De Uitvreter

Werther is weder uit den dood verrezen.
Zijn onrustoogen staan melancholiek.
Een collectant voor weduwen en weezen
Benijdt zijn stem en oogen vol tragiek.

Wee het gezin, waarin hij zal genezen
Van levensmoetheid, onbegrepen zijn.
Needrigbrutaal, weet hij zich te doen vreezen.
Zelf schuw ontzien, doet hij een ieder pijn.

Hij kan niet willen en hij heeft geen doel.
Hij is een zwam, gezwollen van gevoel.
Zijn invloed werkt een nare stille ziekte,

Waarvan men eerst geneest, als lang verwend,
Hij doet of hij het warme nest niet kent,
En als een zwaluw snel naar buiten wiekte.

Volksprediker

Men legde over twee kalkvaten een plank
En heesch den luiden boetgezant daarop.
In zijn vierkanten wortelhouten kop
Waren zijn oogen stralend blauw maar krank.

Hij overzag streng de toevallige schaar:
Straatjongens, werkeloozen, en wat vrouwen
Met kinderen, die op hun duimen kouwen,
En zegende met plechtig armgebaar.

Het was zeer stil, maar toen hij met verdwaasde
Roloogen tegen hun volksvreugden raasde,
Luchtten schel jeugd en vrouwen hun gemoed.

De kerels lachten met goedmoedig vloeken,
Trokken de handen langzaam uit hun broeken,
Tilden hem af en spogen op zijn hoed.

De Gezondbidder

Hij ziet hen aan als een verlopen hond,
Die nauwelijks gered is van verdrinken,
En zijn gebed is haveloos, er zinken
Steeds meer en dieper stiltten in; de mond
Klapt dicht, zooals een la wordt toegesloten,
Nadat al 't kleingeld is ternêrgeteld.
Dan roept hij: amen! hijgend en ontsteld,
Alsof hij God had in het hart geschoten.

't Devootverbolgen huisgezin verbleekt,
Als hij glimlachend uit zijn zetel weekt,
En vingerprikkend vraagt: ben je verlost?
Wees dan gerust, de jongeling zal leven;
Zoo niet, 'k zal hem aan satan overgeven,
Al heeft hij mij veel moeite en zweet gekost.

Gezonken

Men vindt het logboek en men volgt het spoor.
Maar waardeloos werd wat is opgeteekend,
Want hoe men lengte en breedte overrekenet,
Het klopt nauwkeurig, maar 't schip ging teloor.

Men leest: hier hielden wij een lange rust.
En 't werd zoo; in een ringvormige krater,
Rechtop, diep in het helderstille water,
Staat 't schip, een zicht slechts uit de starre kust.

De ouwe leunt schommelend nog op de brug.
Matrozen grijnzen, liggend op hun rug
Naar 't makke naadren van een monstervisch,
Die zatgevreten, ze als zijn jongen knuffelt,
Hun kleeren wegvaagt en hun vleesch besnuffelt,
Waarin een druk verkeer van krabben is.

De Spin

O kunstenaar, die onbekommerd
Uw wezen aan de wereld toont,
Waar zonneluwte heerscht of 't lommert,
In zelfgeschapen woning woont;

Ze is luchtig, los, de winden waaien
Er scheerlings langs en dwars door heen.
Gij laat haar liederlijk doorlaaien
Van ieder schijnsel dat er scheen.

Gij hebt uw ziel, als web gespannen,
Verzichtbaar, loerend om een buit
Door uw bedwelming te overmannen
En drinkt zijn reine leven uit.

Ineengedoken en doodveinzend
Bespiedt gij levens dwaze spoed,
Ten sprong gereed, en spottend peinzend
Op krachtig en onnoozel bloed.

Al wat er vlerkt en wat er vleugelt,
Vreest en staat toch betooverd stil,
Door lust verlokt, door list beteugeld,
En vastgebonden door uw wil.

Nu komt u al uw stille wreede
Verbeelding openlijk te baat.
Uw woning scheen een huis der vrede
En is een hol van pijn en haat.

Maar dan - een hand greep toe en scheurde
En trof u, bol vol boos venijn.
Met afschuw denkt men, onbetreurde
Aan uw bestaan en uw festijn.

De zomer geurt, de gaarde dommelt,
En ligt bedwelmd door de jasmijn.
En wat er gonst en wat er hommelt
Vliegt veilig in Gods zonneschijn.

De Geranium

Hier is zij opgegroeid en groot
Geworden, voor het smalle raam.
Zij heeft geen afkomst en geen naam.
Zij is alleen maar schoon en rood.

Fier laat zij in haar forschen schoot
De tintelende bloemen staan,
En heft onttakeld en ontdaan,
Den tuil nog, pralend met zijn dood.

Zij kent alleen dit vreemd bestaan
Van groeien en te gronde gaan
Tezelfder tijd, in 't enge rijk
Der kamer voor het raam te prijck,
Door nood verschrikt noch vreugd verward,
Want sterk en bitter is haar hart.

De Peer

O peer, o gulden flessche
Vol sap, versneeuwde gloed,
Doorhonigd moes van bessen,
Schuim van jong druivenbloed,
O koelgestelde spijs!
Hoe noem ik wat ik proef,
Uw smaak, uw geur? en wijze
Nog nagenietend prijze?
Eenzaam geluk, dat lijze
Zwaar wordt en droef!

Roode Cyclamen

I

Wat zeggen afkomst ons en namen?
Is een goed hart niet goed genoeg?
De bloedsdwang bindt weldadig samen
De velen, die één leven droeg.

De kleinen streven naast de grooten.
Elk heeft zijn deel aan licht en lucht.
Zij hulden de edelste genooten
In purper, nutloos en geducht,

Want deze in maatloos machtbegeeren
(O schoonheids doem en roekloos recht)
Laaien hun leven uit en teren
Op 't voedsel aan 't gemeen ontzegd,

Tot wat uit 't donker drong naar voren
Spoorloos in donker ondergaat. -
O Grootte, die U gaaft verloren.
Uw eeuwige Naam, kome ons te baat.

Roode Cyclamen

II

Uw donkerroode vanen
Vervoeren ons als wijn.
O Heer van bloed en tranen,
Onze moed is klein.

Uw purpren oriflammen
Tegen duivel en dood
Zijn tusschen ons als stammen
Van vuur, zoo fel en groot.

Wij staan nog blind te kijken.
De vlaggen lachen schier.
O, wij kunnen alles bereiken
Onder uw banier.

Zij stormen ons voor en wenken
Ons driftig naar Uw rijk
En straks groot ruischend zinken
Zij schuttend over ons lijk.

O Heer van bloed en tranen,
Uw Vrederijk is nabij.
Onze handen raken U aan, en
Zoo sterven en leven wij.

De Visscher

O wemelende moederschoot,
Vruchtwater, waarin God besloot
In den beginne al wat sliep
En wakker werd toen Hij het riep;

O zware zwalpende oceaan,
Omwentlend worden en vergaan,
Muil waar de wereld aan ontglipt
En telkens weer in binnen slipt.

'k Slinger mijn aaslijn; zij staat strak.
Ik haal omhoog wat zich verstak;
Wat in 't oerdonker bloeit en blinkt
Verbleekt in 't licht en sterft verminkt:

't Lantarendier, de duivelspot,
Het vrouwtje van de siddergrot,
Strijdkrachten in het vreeslijk spel
Tusschen den hemel en de hel.

En ik verklaar wat goed en kwaad
Is, naar mijn eigen zin en baat,
Tot straks de dood zijn kaken slaat
In mij, en voor God vallen laat.

O Visscher, die mijn wezen kent,
En drift en eeuwig element,
Vang me aan Uw lijn, lier op de klos,
En laat me in 't levend water los.